

המבקש:

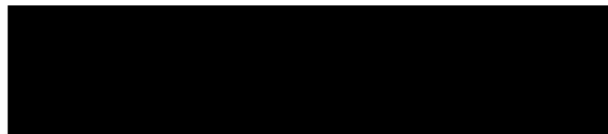
יהודה אהרון

- נ ג ד -

המשיב:

פז חברת נפט בע"מ, ח.צ 510216054

עמדה מטעם היועץ המשפטי לממשלה

בהתאם להוראת סעיף 18(ד) לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "**חוק תובענות ייצוגיות**" או "**החוק**"), מוגשת בזאת עמדת היועץ המשפטי לממשלה בנוגע להסדר הפשרה שהוגש (להלן: "**הסדר הפשרה**") לאישור בית משפט נכבד זה.

עמדת היועץ המשפטי לממשלה, כפי שתפורט להלן, היא כי **אין מקום לאשר את הסדר הפשרה**, בשל כך שהוא לוקה בפגמים המקימים חשש לפיו הוא אינו ראוי, הוגן, ואינו מיטיב עם חברי הקבוצה.

פתח דבר

1. עניינה של התובענה שבכותרת בטענת המבקש כי בתחנות הדלק של המשיבה לא נמצאו על גבי משאבות הדלק מדבקות אשר לטענת התובע המייצג מהוות חותמי אימות דיוק מחדש בתוקף, במועד רכישת הדלק ובכלל, ולכן במשאבות אלו לא בוצע כיוול, האמור, לטענת התובע המייצג, להתבצע כל שנה.

2. המבקש טוען כי בכך המשיבה הפרה את האיסור החל על פי צו המשקלות והמידות (שימוש במכשירים לצרכי-מסחר) התשכ"ג-1963 (להלן: "**צו המשקלות והמידות**"), ובפקודת המשקלות והמידות 1947 (להלן: "**פקודת המשקלות והמידות**" או "**הפקודה**"), ועשתה שימוש במשאבות דלק למרות שחלפה יותר משנה מאז כיולה וזאת בניגוד להנחיות המפורשות מאת המפקח על המשקלות והמידות (להלן: "**המפקח**") אשר

נועדו להגן על הצרכן מפני משאבות שלא כוילו כראוי. המבקש עותר לסעדים בשל עוולות מכוח פקודת הנזיקין, בין היתר, הפרת חובה חקוקה, פגיעה באוטונומיה ועשיית עושר ולא במשפט.

3. המבקש טוען בתביעה ובבקשה כי למבקש ולחברי הקבוצה נגרם נזק ממוני ולא ממוני בשל הימנעות המשיבה מכיול משאבות הדלק שברשותה בהתאם לדרישות החוק.

4. במסגרת הבקשה המוסכמת לאישור הסדר פשרה אשר הוגשה מטעם הצדדים, מכחישה המשיבה את טענותיו של המבקש, וטוענת, בין היתר, כי הבסיס העובדתי-משפטי עליו מבוססת התובענה שגוי. המשיבה טענה כי המפקח לא קבע הנחיות על פיהן יש לבצע כיול אחת לשנה. כמו כן, נטען בבקשה המוסכמת לאישור הסדר הפשרה, כי המשיבה הביאה בפני המבקש עובדות אשר לא היו ידועות לו, בין היתר, העובדה כי החותם הרלבנטי המעיד על כיול המשאבות דלק הינו חותם עופרת המצוי בתוך גוף המשאבה ולא המדבקה.

5. הצדדים הגיעו להסכם פשרה האמור להלן:

א. **הגדרת הקבוצה** – הקבוצה כוללת את "כל הצרכנים שביקרו בתחנות תדלוק השייכות למשיבה, או נושאות את שם הפירמה של המשיבה, ורכשו דלק מכל סוג או מין, לרבות בנזין או סולר, באמצעות משאבה ועל המשאבה לא היה חותם אימות דיוק מחדש בתוקף במועד רכישת הדלק או לא היה חותם אימות דיוק מחדש כלל או מדבקת הכיול לא היתה תקינה או לא היתה בתוקף".

ב. **ההטבה לחברי הקבוצה ולכלל הציבור** – לטענת הצדדים, הרציונאל העומד בבסיס הסדר הפשרה הינו יצירת מנגנון אשר אינו קיים כיום, במסגרתו המשיבה תפקח על מועד הכיול של כל משאבה ומשאבה בתחנות התדלוק, כך שיתאפשר כיול של המשאבות אחת לתקופה הרלבנטית, ככל שיפעלו בהקשר זה אנשי היחידה למשקלות ומידות (להלן: היחידה).

עוד צוין כי הסכם הפשרה **אינו** מעניק פיצוי לחברי הקבוצה בגין תדלוקי עבר, בין היתר, משום שלטענת המשיבה, היא מקפידה לעשות שימוש רק במשאבות שחותם העופרת בהן קיים ותקין; משום שהעובדה שחלף זמן בין כיול לכיול של המשאבות נובעת בעיקרה מכך שכמות הכיולים שביצעה היחידה למשקלות ומידות הינו נמוך משמעותית מהנדרש ולכן לא ניתן להטיל על המשיבה אחריות בגין כך; משום שאין הכרזה רשמית ותקפה כי התקופה הרלבנטית הינה שנה וכן משום שלא ניתן להסיק לאור העובדות שנחשפו את דבר קיומה של עילה ייצוגית שעניינה בסטיה מהכיול אשר גרמה לנזק.

ג. בתוך כך, המשיבה מתחייבת כדלקמן:

- (1) המשיבה תקים מגנון למעקב רצוף ומתמשך אשר במסגרתו ינוהל על ידה רישום של מועדי כיולי כל משאבות התדלוק (וחיתומן בחותם עופרת) בתחנות התדלוק כהגדרתן.
 - (2) המשיבה תפנה למפקח לכל הפחות פעם ברבעון במכתב שבו תפרט היכן מצויות משאבות התדלוק אשר ברבעון הקרוב תחלוף התקופה הרלבנטית מאז כוילו לאחרונה, והיכן ישנן משאבות תדלוק אשר כבר עברה התקופה הרלבנטית ועדיין לא כוילו שוב על ידי היחידה למשקלות ומידות. המשיבה תבקש במכתב זה מפורשות כי יבוצעו כיולים על ידי אנשי היחידה למשקלות ומידות במשאבות אלה בהקדם האפשרי.
 - (3) המשיבה תהיה ערוכה ומוכנה לכך שיבוצע כיול בכל משאבות הדלק שבתחנות התדלוק אחת לתקופה הרלבנטית על ידי היחידה למשקלות ומידות ותשתף פעולה עם אפשרות זו ככל שהדבר תלוי בה.
 - (4) בכל מקרה שבו יתברר למשיבה שמדבקת תוקף שהודבקה על גבי המשאבה הושחתה בכל דרך שהיא, טרם חלפה התקופה הרלבנטית ממועד הכיול של אותה משאבה, תציין זאת המשיבה במכתב הרבעוני למפקח ותבקש שיבוצע תיקון ותודבק מדבקת תוקף תקינה במהירות האפשרית.
 - (5) המשיבה תמשיך להקפיד שלא להפעיל משאבה שבה אין חותם עופרת המעיד כי כוילה וכי לא נעשה בה שינוי מאז כוילה.
 - (6) המשיבה תמשיך להקפיד לדווח ליחידה למשקלות ומידות על כך שבוצע כיול על ידי טכנאי מטעם המשיבה וכן תקפיד להזמין כיול דחוף מטעם היחידה למשקלות ומידות בכל מקרה שבו תבקש להחזיר לשימוש משאבה שבה נפתח, מסיבה כלשהי, חותם העופרת. במקרה שבו היחידה למשקלות ומידות לא תיענה לדרישת המשיב במועדים הקבועים בדיון, תוכל המשיבה לעשות שימוש במשאבה על בסיס בדיקת טכנאי מטעמה ובלבד שהתקיימו שני אלה: כי הודעת המשיבה על הצורך בכיול דחוף התקבלה ביחידה למשקלות ומידות וכי יש במשאבה חותם עופרת המעיד על כך שלא נעשה בה שינוי מאז הכיול שביצע הטכנאי מטעמה.
- ד. הצדדים מבקשים כי בית משפט יאשר את הסדר הפשרה המוצע, ללא מינוי בודק.

ה. הצדדים מבקשים כי עם אישור הסדר הפשרה ומתן תוקף של פסק דין, ובכפוף למילוי התחייבות המשיבה על פי הסכם זה, יתגבש מעשה בי-דין בעניין נשוא ההליך כלפי כל חברי הקבוצה, כך שלחברי הקבוצה לא תעמוד עוד כל טענה או זכות כלפי המשיבה בעניין נשוא ההליך.

ו. הצדדים ממליצים כי לתובע המייצג ישולמו על ידי המשיבה כגמול מיוחד סך של 20,000 ₪ ולב"כ של התובע המייצג ישולמו על ידי המשיבה 153,400 ₪ כשכר טרחתו.

כפי שנציג להלן, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי הסדר הפשרה המוצע, אינו הסדר ראוי והוגן ולכן אין לאשרו.

6. היועץ המשפטי לממשלה מבקש להסב את תשומת ליבו של בית המשפט הנכבד לעובדה כי בפנקס התובעות הייצוגיות נמצאים כיום **הליכים רבים** (למעלה מעשרה), אשר הוגשו במקביל ושבהם הועלו על ידי ב"כ התובע דכאן, טענות דומות בעניין אי ביצוע אימות מחדש, חלקן כנגד חברות דלק נוספות וחלקן כנגד קמעונאיות מזון שונות ונראה כי ההסדר בעניין זה ישליך גם על ההליכים האחרים המתנהלים. להלן, למען הנוחות, רשימה חלקית: ת"צ 31155-12-13 רונן רוזנבלום נגד "דלק" חברת הדלק הישראלית בע"מ, ת"צ 31012-12-13 אבירם רחום נגד טן דלק אחזקות בע"מ, ת"צ 30745-12-13 מתן דויד נ' כל בו חצי חיים ; ת"צ 31029-13 יוסי שושנה נ' מגה קמעונאות ; ת"צ 30857-12-13 סמיון גילמן נ' מעדי מניה ; ת"צ 30829-12-13 רונן רוזנבלום נ' טיב טעם ; ת"צ 31082-10-13 רחמים דניאל נ' רמי לוי ; ת"צ 30764-12-13 טל מועלם נ' ויקטורי ; ת"צ 31007-12-13 לירון עדן נגד יינות ביתן ; ת"צ 30731-12-13 סמיון גילמן נ' ע.ר.צ.י.ם שיווק ישיר בע"מ ; ת"צ 30974-12-13 יוסי שושנה נגד סד"ש ; ת"צ 31079-12-13 טל מועלם נגד סונול ישראל בע"מ.

כללי

7. כאמור, עניינה של התובענה שבכותרת בטענת המבקש כי בתחנות הדלק של המשיבה לא נמצאו על גבי משאבות הדלק מדבקות אשר לטענת התובע המייצג מהוות חותמי אימות דיוק מחדש בתוקף, במועד רכישת הדלק ובכלל, ולכן במשאבות אלו לא בוצע כיוול, האמור, לטענת התובע המייצג, להתבצע כל שנה.

8. המבקש טוען כי בכך המשיבה הפרה את האיסור החל על פי צו המשקלות והמידות ועשתה שימוש במשאבות דלק למרות שחלפה יותר משנה מאז כיוולה וזאת בניגוד להנחיות המפורשות מאת המפקח על המשקלות והמידות.

9. בטרם נפנה למסגרת הנורמטיבית הרלבנטית ולהסבר מפורט, ובשל מורכבות הנושא, נבהיר בקצרה את משטר הבקרה המטרולוגית הנוהג בישראל בתחום משאבות הדלק :

10. **יחידת המשקלות והמידות** הינה יחידה במסגרת משרד הכלכלה ובראשה עומד המפקח על המשקלות והמידות (להלן: המפקח). זהו הגוף המשמש כרגולטור על תחום המטרולוגיה החוקית במדינת ישראל והוא הגוף אשר מופקד על אכיפת הוראות פקודת המשקלות והמידות, והתקנות והצווים שיצאו לפיה.

11. מכשירי מדידה המשמשים למסחר בארץ חייבים לקבל אישור דגם ישראלי המבוסס בתחום זה ברובו על בדיקות מעבדה המבוצעות במכשירים המובאים לארץ בידי מעבדות העומדות בתנאים שקבע המפקח על משקלות ומידות.

מכשיר אשר קיבל אישור דגם כאמור, מיובא לארץ על פי רוב, טעון בדיקות נוספות כחלק בלתי נפרד מהפעלתו של המכשיר לאורך השנים והשימוש בו: הראשונה, בדיקת אימות דיוק. השנייה, בדיקת אימות מחדש, אשר הינה בדיקה תקופתית, המתואמת עם החברה. השלישית, ביקורת יזומה מטעם עובדי יחידת המשקלות והמידות, אשר יכולה להיות בדיקת פתע.

12. בטרם נפרט אודות הבדיקות השונות, נבקש להבהיר מונח נוסף. במסגרת ההסדרה הקיימת, הסדיר המפקח על משקלות ומידות פעילותן של **מבדקות שירות**. מבדקות השירות פועלות לפי הוראת מנכ"ל מס' 7.2 "אמות מידה לאישור מבדקות שירות". לפי מסמך זה נקבעים התנאים לפיהם יוכל לשמש גוף כ"מבדקת שירות". במבדקת השירות פועל, בין היתר, מטרולוג מוסמך וכן פועלים טכנאים מקצועיים בעלי ידע בביצוע תיקונים ומדידות של משאבות דלק (הנקראות גם מנפקות דלק). תפקידן של מבדקות אלו נועד בראש ובראשונה לשמש גוף אשר יוכל לבצע פעולות התקנה ותחזוקה של מדי דלק מטעם חברות הדלק ובעלי התחנות. בנוסף, ועל מנת שיוכלו לבצע תפקידן, התיר להם המפקח בהתאם לסמכותו בדיון, לבצע פעולות כיוון של מד הדלק וכן נעילת מנגנון הכיוון בחותם של המבדקה (חותם זמני), וזאת בכפוף להעברת דיווח למפקח (מונחים אלו יובהרו בהמשך העמדה). בדרך זו, מובטחת מחד פעילותן העסקית של תחנות הדלק, ומנגד מובטח כי גורם מקצועי אשר פועל תחת בקרה ומבין בתחום המטרולוגיה – התקין את המשאבה, בדק או תחזק אותה ובמקרים הנדרשים אף כיוון את מד הדלק והבטיח מניעת שינוי על ידי מי שאינו מורשה לכך (על-ידי התקנת החותם). בנוסף מובטח כי הרגולטור עצמו יקבל דיווח על פעולות אלה ויפעל לביצוע בקרה ובדיקה משלו, בהתאם לסדרי הקדימות הנקבעים על ידו.

13. להלן פירוט הבדיקות שעורכת יחידת המשקלות והמידות:

בהתאם לדיון, כאשר מותקנת משאבת דלק חדשה בתחנת דלק ו/או פייה חדשה, מבוצעת בה **בדיקת אימות דיוק ראשונה**. בדיקה זו מבוצעת על ידי אנשי יחידת המשקלות והמידות ובמסגרתה מבוצע זיהוי של מד הדלק (בדיקת תווית היצרן, סימון הדגם, מספר סידורי של המד) ובנוסף, מבוצעת בדיקה ויזואלית של שליומות מד הדלק, סימון, תצוגה והוריה של כמות הדלק, תצוגת מחיר, בדיקת נתוני נפח הדלק הנמכר אל מול פלט ההדפסה והמופיע בצג כמות הדלק, נערכת בדיקה של מנגנון לקביעה מראש של כמות

מילוי הדלק או מחיר המכירה, ובדיקת **כיוול**, במסגרתה משווים את ההורייה בין המכשיר הנבדק (הכמות אותה מורה המכשיר) לאב מידה.

במידה ונדרש, הבודק מטעם היחידה רשאי לאפשר למטרולוג מוסמך של מבדקת השירות לבצע **כיוונון** של מד הדיוק, אם היה לא תקין, אשר מטרתו ליצור התאמה בין הוריית המכשיר הנבדק לאב המידה. לאחר פעולה זו, חוזר עובד היחידה על בדיקת המנגנון לקביעה מראש של כמות הדלק ועל בדיקת דיוק המילוי. בנוסף, כוללת הבדיקה בחינה של שלימות החותמים. במידה ומד הדלק טופל על-ידי טכנאי מוסמך מטעם המבדקה, מאובטח מד הדלק על ידי חותם מכני של היחידה, במקומות המיועדים לכך, על מנת למנוע כיוון (הנקרא גם כיוונון) לאחר אימות הדיוק.

בתום הבדיקה, מתבצע רישום התוצאות על גבי דו"ח אימות דיוק. אם נמצא כי ניתן לאשר את מד הדלק, עובד היחידה מדביק תווית המעידה כי המכשיר נבדק וקובעת את המועד הבא בו ניתן יהיה לבצע בדיקה של המכשיר. אם לא אושר מד הדלק, נחתמת ידית הפיה על-ידי חותם מכני (חוט ופלומבה) על מנת למנוע את השימוש בה.

בדיקת אימות דיוק (ראשון) מבוצעת לכל פייה חדשה וכן בכל פייה שתוקנה והצריכה הסרת חותם היחידה.

14. **בדיקת אימות מחדש** (בדיקת דיוק **תקופתית**) מבוצעת על ידי אנשי יחידת המשקלות והמידות לכל פיות התדלוק אשר נמצאות ברישומי המפקח ומצויות בשימוש השוטף של תחנות הדלק. במסגרתה, בין היתר, המפקח בוחן אם נעשו שינויים במנפקה (משאבת הדלק); אם החותם שהושם על ידי היחידה בעת בדיקת אימות דיוק (ראשון או בדיקת אימות מחדש האחרון) נותר במקומו, או אם הושם חותם אחר; נערכת בדיקת כיוול וכן בדיקה האם קיימת במדידה סטייה החורגת מהסטייה המותרת בכמות הדלק הנמזגת לכלי המדידה; **לא ניתן לבצע בדיקה זו יותר מפעם אחת בשנה.**

15. נבהיר כי במסגרת **בדיקת כיוול** משווים את ההורייה בין המכשיר הנבדק (הכמות אותה מורה המכשיר) לאב מידה. ככל שמבדיקת הכיוול עולה כי המכשיר הנבדק אינו תואם את אב המידה, קרי, ההורייה אינה מדויקת, מבוצעת פעולת **כיוונון** אשר מטרתה ליצור התאמה בין הוריית המכשיר הנבדק לאב המידה.

16. את פעולת ה**כיוונון** לא מבצעים אנשי יחידת המשקלות והמידות ואו מי מטעם המפקח אלא, את פעולת הכיוונון מבצע טכנאי מטעם מבדקת השירות של חברת הדלק המלווה את בדיקות האימות (במסגרתן, בין היתר, מתבצעת בדיקת הכיוול).

17. כאמור, בתום ביצוע הבדיקות המתוארות, מותקן על-ידי עובדי היחידה **חותם** ומודבקת **מדבקה** וזאת בנוסף **לתעודה** המאשרת את האמור.

תפקידו של **החותם** (אשר יכול להיות עשוי מעופרת או מחומר אחר) הינו מניעת שינוי כיוול אקטיבי בידי מי שאינו מוסמך לכך. כאמור לעיל, עובדי היחידה מוסמכים לשים

חותם קבוע (בו קיים סימון המזהה כי מדובר בסימון רשמי של אנשי היחידה). בנוסף להם, ישנם מצבים בהם הורשו מבדקות השירות לשים חותם זמני משלהן.

18. בנוסף לאמור לעיל, חברות הדלק רשאיות לבצע **בדיקות כיוול נוספות**, בכמות ובתדירות התואמות את צורכיהן, באמצעות מבדקות השירות הפועלות מטעמן. במידה ותוצאת הבדיקות הינה כי נדרש **כיוונון**, מבדקת השירות מבצעת אותו, ונדרשת לשים חותם זמני שלה, מדבקה זמנית ואף מחויבת ליידע את המפקח על כך.

19. בידי המפקח מאגר ממוחשב הכולל פרטי תחנות הדלק השונות וכן המשאבות השונות אשר נבדקו על ידו בכל תחנת דלק. בהתאם לדין ולסדרי קדימות הנקבעים על ידי המפקח, נקבעים מועדי הבדיקה ואנשי היחידה מודיעים לחברות השונות על מועד הבדיקה הבא וזאת בסמוך למועד הבדיקה המתוכנן.

המסגרת הנורמטיבית – העדר/פגם המדבקה אינו מעיד על העדר כיוול המשאבה

20. סעיף 7 לפקודת המשקלות והמידות דן בבדיקת אימות דיוק ואימות מחדש וקובע כדלקמן:

“(1) מבקר יבדוק כל משקל או מידה מטריים וכל מכונת-שקילה, שיוראו לו לצורך אימות דיוקם או אימות דיוקם מחדש, וגם, בכפוף לכל הוראות שיוציאן המפקח, בין בדרך כלל ובין בכל מקרה מיוחד, יעמיד במבחן אותם משקל, מידה או מכונת-שקילה, באופן הקבוע, וכן, אם ימצא שהם ממלאים אחר התקנות הכלולות בתוספת השלישית הרביעית, החמישית או השישית, או כל תקנות שהותקנו לפי סעיף 14, ועדיין לא נטבעו, יטבע בהם חותם באופן הקבוע.”

“(2) המבקר ימסור לאדם המראה לו אותם משקל, מידה או מכונת-שקילה, תעודת-אישור בטופס הקבוע, או, אם אותו אדם כבר מחזיק בתעודת אישור, ירשום באותה תעודת אישור את תוצאות אימות הדיוק או אימות הדיוק מחדש, הכל לפי הענין, ויחתום על תעודת-האישור ויציינה בתאריך.”

“(3) תעודת-האישור תשמש פנקס-רישום של כל משקלות, מידות ומכונות שקילה, שבהם מחזיק איזה אדם לשם שימוש במסחר, והמבקר ירשום בה את תוצאותיהם של כל אימות דיוק, אימות דיוק מחדש וביקורת וכל שינוי שיקרה במצאי של כל משקלות, מידות ומכונות שקילה של אותו אדם. תעודת האישור תוצג

במקום נראה לעין במקום שבו שמורים אותם משקלות, מידות או מכוונות שקילה. המבקר ישמור בידו העתק של אותה תעודת אישור לצרכי פיקוח.

(4) כל אדם המחזיק בכל משקל, מידה או מכוונת-שקילה לשם שימוש במסחר, יראם למבקר לשם אימות דיוקם מחדש באותו תאריך ובאותם זמן ומקום שיודיעם המפקח בהודעה ברשומות או באותו אופן אחר שהמפקח יראה לראוי: בתנאי שאותו אימות דיוקם מחדש של כל משקל, מידה או מכוונת-שקילה לא ייערך יותר מפעם אחת לכל שנת לוח.

(5) אותן אגרות שתיקבענה תשולמנה בעד אימות דיוק וטביעה או אימות דיוק מחדש של כל משקל, מידה או מכוונת שקילה, בין שנמצאו באותם אימות דיוק או אימות דיוק מחדש מדוייקים, ובין שנמצאו בלתי מדוייקים או לקויים, בין שנטבעו ובין שלא נטבעו, והמבקר ירשום את תשלום כל אותן אגרות בתעודת האישור."

21. סעיף 17(1) לפקודה עוסק בבדיקת אימות דיוק (ראשון) ובדיקת אימות דיוק מחדש (תקופתי).
22. נשוב ונזכיר כי **בדיקת אימות דיוק (ראשון)** מבוצעת לכל פייה חדשה וכן בכל פייה שתוקנה והצריכה הסרת חותם היחידה ובמסגרתה, בין היתר, מבוצע זיהוי של מד הדלק, בדיקת שלמותו, בדיקת שלמות החותמים וכיול המשאבה.
23. **בדיקת אימות דיוק מחדש (תקופתית)** מבוצעת לכל פיות התדלוק אשר נמצאות ברישומי המפקח. לבדיקה זו מספר מטרות: המפקח בוחן אם נעשו שינויים במנפקה; אם החותם שהושם על ידי היחידה בעת בדיקת אימות דיוק (ראשון או בדיקת אימות מחדש האחרון) נותר במקומו, או אם הושם חותם אחר; נערכת בדיקה האם קיימת במדידה סטייה החורגת מהסטייה המותרת בכמות הדלק הנמזגת לכלי המדידה נבדקים מצגי המכשיר ועוד. למעשה, במסגרת בדיקת האימות מחדש נערכת מעין ביקורת תקופתית על ידי מפקחי היחידה למשקלות ומידות.
24. בהתאם לדין, חובתו של כל אדם המחזיק משקל, מידה או מכוונת שקילה להראותם למבקר לשם אימות מחדש, **כאשר שיקול הדעת ביחס לתדירות הבדיקה נתון בידי המפקח**. שיקול דעתו של המפקח כפוף, בין היתר, למגבלה המובאת בסיפא של סעיף 17(4) לפקודת המשקלות והמידות, **לפיה המפקח לא יהיה רשאי לדרוש ביצוע בדיקה יותר מפעם בשנה קלנדרית** בשים לב לעובדה שבדיקת אימות מחדש כרוכה בתשלום אגרה קבוע בסעיף 17(5) לפקודה.

25. במסגרת בדיקת אימות מחדש מבוצעת, בין היתר, **בדיקת הכיול** המשווה את ההוריייה בין המכשיר הנבדק (הכמות אותה מורה המכשיר) לאב מידה. במידה וישנו צורך – מבוצעת פעולת **כיוון** כדי ליצור התאמה בין מה שמורה המכשיר לאב המידה.
26. נזכיר כי את פעולת **הכיוון** מבצע טכנאי מטעם מבדקת השירות של חברת הדלק המלווה את בדיקת האימות מחדש המבוצעת על ידי נציג היחידה למשקלות ומידות.
27. סעיף 6(2) לפקודת המשקלות והמידות הקובע כדלקמן: **”המפקח רשאי להרשות בכתב לכל אדם, כי תהיינה לו סמכויותיו של מבקר משקלות ומידות, כולם או מקצתם, בין בכל ישראל ובין באיזה חלק ממנה. ולאחר מכן תהיינה לאותו אדם אותן סמכויות בהתאם לכך”**. בהתאם לאמור, הוסמכו על ידי המפקח מבדקות שירות הפועלות בשירותן של חברות הדלק, כאשר בחברות הגדולות מבדקות אלה אף לעיתים בבעלותן, ובמסגרתן פועלים אנשים בעלי ידע והכשרה לביצוע, בין היתר, בדיקות כיוול, פעולות כיוון ולביצוע תיקונים בפיות הדלק.
28. ראה גם - הוראות מנכ”ל 7.2 - אמות מידה לאישור מעבדות על ידי המפקח על המשקלות והמידות ראה <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/608868C7-6CF4-45FC-998A-322FFCE91AF2.htm>
29. נבהיר שוב כי בנוסף לפעולת הכיול והכיוון שעשויות להתבצע במסגרת בדיקת האימות מחדש, חברות הדלק, באמצעות מבדקות השירות הפועלות מטעמן ומורשות על-ידי המפקח, רשאיות לבצע בדיקות כיוול, בכמות ובתדירות שהן רוצות, ובמידה ונדרש כיוון או הסרת חותם של היחידה ולדווח על כך למפקח.
30. יודגש כי אבות המידה על פיהן מבדקות השירות פועלות מותאמים לאבות המידה שבידי המפקח, וזאת כדי ליצור עקיבות, דיוק ואמינות לבדיקות המבוצעות על ידם. בנוסף לחותם המותקן על-ידי המפקח, במצב שבו מבדקת השירות ביצעה תיקון בפיה, האחרונה שמה חותם זמני שלה וכן מדבקה זמנית, ומחוייבת ליידע המפקח על כך.
31. עוד נעיר כי במקרה בו חלף פרק זמן, אפילו ממושך, ממועד בדיקת הכיול האחרונה – אין המשמעות שהמכשיר אינו מדויק. ודוק. רק בדיקה באמצעות **מדידה בזמן אמת** יכולה לקבוע אם קיימת סטייה לא מותרת בכמות הדלק שנמדדה.
32. משכך, גם מדבקה שהודבקה ובה מצוין תאריך עתידי לבדיקה אשר טרם חלף מועדו – אינה מהווה אינדיקציה לדיוק המכשיר.
33. נבקש לציין כי, לא פעם מדבקות אימות דיוק מחדש אשר מודבקות על גבי המשאבה לאחר ביצוע בדיקת אימות מחדש (תקופתי) אינן נמצאות על המכשיר – בין אם נפלו עקב דבק חלש, שטיפה בחומרים מסיסים, פגעי מזג אוויר וכו'. בנוסף למדבקה, נמסרת לנבדק תעודת אישור כאמור בסעיף 7(2).

34. במקרים כגון אלה - אין זה אומר כי המכשיר לא עבר בדיקת אימות מחדש, וכן אין בכך כדי לומר כי המכשיר אינו מכויל או כי המכשיר אינו תקין וממילא אין לומר כי כמות הדלק המונפקת אינה מדויקת וכי נגרם נזק לציבור.
35. באשר למועד ביצוע בדיקת האימות מחדש, יובהר כי, המפקח אינו מחויב לערוך בדיקת אימות אחת לשנה אלא מבצע זאת בהתאם למשאבים הנתונים לו וסדרי הקדימות אותם הוא קובע. כמו כן, אין הוראה בפקודה או בתקנות המשקלות והמידות, תשכ"ג-1963, המחייבת את בעל מכשיר השקילה לפנות אל המפקח ולהזמין לביקורת במועד הנקוב בתעודת אימות מחדש.
36. בידי המפקח מאגר ממוחשב הכולל את פרטי תחנות הדלק השונות וכן המשאבות השונות אשר נבדקו על ידו בכל תחנת דלק. בהתאם לסדרי קדימות הנקבעים על ידי המפקח, נקבעים מועדי הבדיקה ואנשי היחידה מודיעים לחברות השונות על מועד הבדיקה הבא וזאת בסמוך למועד הבדיקה המתוכנן.
37. נקדים את המאוחר ונציין כי נוכח האמור לעיל, ההטבה הניתנת לכאורה במסגרת הסדר הפשרה הינה בחלקה חובה אשר מוטלת על המשיבה מכוח הדין ומשכך אינה מהווה הטבה בפועל לחברי הקבוצה ובחלקה מדובר בהתחייבויות שלכל היותר, עשויות ליצור פניות נעדרות תכלית אמיתית אשר יביאו לעומס מיותר על הגורמים הרלוונטיים ביחידה למשקלות ומידות.
38. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, לנוכח הרקע הנורמטיבי המובא לעיל ולאור הפרקטיקה המתוארת, **לא ניתן ללמוד על העדר כיוול משאבות הדלק מעיון במדבקה/בחינת העדר מדבקה על משאבות הדלק.**
- כמו כן, **אין חובה לבצע בדיקת אימות מחדש בכל משאבה אחת לשנה** ומועד הבדיקה נתון לשיקול דעת המפקח, ונקבע בהתאם למגבלה שבסעיף 7(4) לפקודה.
39. זאת ועוד, חברות הדלק השונות, רשאיות לבצע, באמצעות מבדקות השירות, בדיקות כיוול לשם בחינת דיוק המשאבה ואין הכרח להמתין למועד בדיקת האימות מחדש המבוצעת על ידי אנשי היחידה. ככל שעולה הצורך, מבדקות השירות רשאיות לבצע כיוונון המשאבה, בהתאם לדין.
40. בנסיבות העניין, לעמדתנו, התובענה מנוסחת באופן שאינו מדויק (בלשון המעטה) ונראה כי עילת התביעה איננה מבוססת. משכך, **לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, על המבקש להסתלק מן התובענה ללא יצירת מעשה בית דין כנגד חברי הקבוצה** בהתאם לסעיף 16 לחוק תובענות ייצוגיות. זאת על מנת שלא ייוצר מעשה בית דין, כאמור בסעיף 24 לחוק תובענות ייצוגיות, כנגד כל חברי הקבוצה אשר להם ייתכן ועשויה לעמוד עילת תביעה אישית או ייצוגית.

הסכם הפשרה אינו מהווה הטבה לחברי הקבוצה ו/או לציבור הרחב

41. כאמור לעיל, במסגרת הבקשה לאישור הסכם הפשרה הוסכם כי המשיבה תפקח על מועד הכיול של כל משאבה ומשאבה בתחנות התדלוק כך שיתאפשר כיול של המשאבות אחת לתקופה הרלבנטית, ככל שיפעלו בהקשר זה אנשי היחידה למשקלות ומידות.
42. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה כאמור, אין בקביעת חובת דיווח רבעונית למפקח אודות פיות שמועד בדיקתם קרב משום הטבה לחברי הקבוצה מאחר שמידע זה מצוי בידי המפקח במאגר הממוחשב המנוהל על ידו.
43. למעשה, ההסדר המוצע יחייב את המשיבה לפנות אל המפקח בפניות אשר מטרתן נעדרת תכלית הואיל והמפקח עורך בדיקות אימות מחדש בהתאם לדין ולפי שיקול דעתו והודעות אלו עשויות להביא לעומס מיותר, שלא לצורך, על הגורמים הרלוונטיים ביחידה.
44. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, יתר התחייבויות המשיבה המועלות במסגרת ההסדר – אינן בבחינת פעולת ייעול בה נוקטת המשיבה, אלא הינן פעולות המחויבות כיום ממילא מכוח הדין (שהוא אף דין פלילי) והוראות המנכ"ל המסדירות את פעילות מבדקות השירות. משכך, היועץ המשפטי לממשלה אינו רואה בהסדר זה כהטבה לחברי הקבוצה ו/או כ"מנגנון שאינו קיים היום" ו/או מנגנון שיש בו כדי לתרום לציבור הרחב.
45. להלן תובא התייחסות היועץ המשפטי לממשלה לכל אחת מהתחייבויות המשיבה כפי שמובאות בבקשה לאישור הסדר הפשרה.
46. בסעיף 15(א) להסדר הפשרה המשיבה מתחייבת להקים מנגנון למעקב רצוף ומתמשך אשר במסגרתו ינוהל על ידי המשיבה רישום של מועדי כיול על משאבות התדלוק (וחיתומן בחותם עופרת) בתחנות התדלוק.
47. לעניין זה נבקש להעיר כי ברשות המפקח מאגר המכיל מידע אודות מועדי כיול, הן כיול שמתבצע כחלק ממסגרת בדיקות אימות והן כחלק מבדיקות כיול עיתיות המבוצעות על ידי המבדקות. משכך, לא ברורה מהי ההטבה אותה מציעים הצדדים בסעיף זה.
48. בנוסף, נבקש להעיר כי אין קשר בין מועדי הכיול למועדי החיתום בחותם עופרת או חותם אחר. ויודגש, בעת ביצוע בדיקת כיול לכשעצמה, אין צורך בהסרת החותם. החותם יוסר רק באם נמצא במסגרת בדיקת הכיול כי יש חריגה מן הסטיה המותרת. אז, תבוצע על ידי מבדקת השירות של תחנת הדלק, פעולת כיוון אשר בעקבותיה יוסר החותם ויושם חותם זמני. כמו כן, מבדקת השירות נדרשת להדביק מדבקה זמנית ולדווח על כך למפקח. ודוק. השמת חותם עופרת או חותם אחר נועדה להבטיח מניעת פעולת כיוון ומניעת שינוי במנגנון המדידה בידי מי שלא הורשה לכך.
49. בסעיף 15(ב) מתחייבת המשיבה כי תפנה למפקח לכל הפחות פעם ברבעון במכתב בו תפרט היכן מצויות משאבות התדלוק אשר ברבעון הקרוב תחלוף התקופה הרלבנטית מאז כויילו לאחרונה, והיכן ישנן משאבות תדלוק אשר כבר עברה התקופה הרלבנטית

ועדיין לא כוילו שוב על ידי היחידה למשקלות ומידות. המשיבה התחייבה כי במכתב זה תבקש מפורשות כי יבוצעו כיוולים על ידי אנשי היחידה למשקלות ומידות במשאבות אלה בהקדם האפשרי.

50. כאמור לעיל, המפקח מנהל מאגר ממוחשב המתריע על מועדי ביצוע בדיקות האימות מחדש. בהתאם לכך ובהתאם לדין, נערכות בדיקות האימות מחדש על ידי יחידת המשקלות והמידות. משכך, אין בפניית המשיבה למפקח אחת לרבעון כמוצע על ידה משום הטבה לחברי הקבוצה, כי אם יצירת עומס בלתי נחוץ על המפקח אשר ינבע מהגשת פניות חסרות תועלת.

51. יובהר שוב, כי אנשי יחידת המשקלות והמידות אינם מבצעים כיוון ככל שנמצאה סטייה חורגת בעת בדיקת כיוול במהלך בדיקת אימות מחדש. כאמור, את הכיוון מבצעים נציגי מבדקת השירות אשר מוסמכים גם לבצע את בדיקת הכיוול בהתאם לצורכי המשיבה. אשר על כן, גם בהתחייבות זו של המשיבה אין משום הטבה לחברי הקבוצה.

52. במסגרת סעיף 15(ג) מתחייבת המשיבה כי תהיה ערוכה ומוכנה לכך שיבוצע כיוול בכל משאבות הדלק בתחנות התדלוק אחת לתקופה הרלבנטית על ידי היחידה למשקלות ומידות ותשתף פעולה עם אפשרות זו ככל שהדבר תלוי בה.

53. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, ככל שמדובר על בדיקות כיוול במהלך בדיקת אימות מחדש, הרי שאין מדובר בהטבה לחברי הקבוצה, אלא בחובה על פי דין. הדין קובע כי בדיקת אימות מחדש מתקיימת לא יותר מפעם בשנה ועל חברת הדלק לשתף פעולה עם ביצועה של בדיקה זו בהתאם לסעיף 7 לפקודה ובתקנות לפיה.

54. ודוק. אין צורך בפנייה אל המפקח אחת לרבעון ואין הכרח בבדיקת אימות מחדש לשם עריכת כיוול אשר יכול להתבצע על ידי המשיבה עצמה באמצעות מבדקות השירות.

55. בסעיף 15(ד) מתחייבת המשיבה כי בכל מקרה בו יתברר למשיבה שמדבקת תוקף שהודבקה על גבי המשאבה הושחתה בכל דרך שהיא, טרם חלפה התקופה הרלבנטית ממועד הכיוול של אותה משאבה, תציין זאת המשיבה במכתב הרבעוני למפקח ותבקש שיבוצע תיקון ותודבק מדבקת תוקף תקינה במהירות האפשרית.

56. כאמור, אין באפשרות המפקח לטפל בכל מדבקה שנפלה/הושחתה. מה גם, שאין משמעות מהותית להעדר המדבקה. אין בהכרח קשר בין הימצאותה של מדבקה, או באם התאריך הנקוב במדבקה חלף לבין השאלה האם הושחת החותם או לא, והאם מי שעשה כן פעל לפי הרשאה או אם כמות הדלק שנזקקה מן המכשיר חורגת מן הסטייה המותרת.

57. אנו סבורים כי מן הראוי שהמשיבה, ככל חברות הדלק, תפעל לשמירה על שלמות המדבקות וממילא, בהתאם לסעיף 7(2) לפקודה, קיימת בידיה גם תעודת האישור, אותה היא נדרשת להציג במקום הנראה לעין, המעידה על מועד ביצוע בדיקת האימות האחרונה.

58. בסעיף 15 (ה) מתחייבת המשיבה כי תמשיך להקפיד שלא להפעיל משאבה שבה אין חותם עופרת המעיד כי כויילה וכי לא נעשה בה שינוי מאז כויילה.
59. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, אין המדובר בהטבה לחברי הקבוצה כי אם חובה המוטלת על המשיבה מכוח הדין. בהתאם לסעיף 11 לפקודה ולתקנה 41 לתקנות משקלות ומידות לא ניתן להפעיל משאבה שלא כוילה ללא חותם תקין ויש להציב שלט בולט לעין המתריע כי המשאבה אינה בשימוש.
60. בסעיף 15 (ו) מתחייבת המשיבה כי תמשיך להקפיד לדווח ליחידה למשקלות ומידות על כך שבוצעה בדיקת כיוול על ידי טכנאי מטעם המשיבה וכן תקפיד להזמין כיוול דחוף מטעם היחידה למשקלות ומידות בכל מקרה בו תבקש להחזיר לשימוש משאבה בה נפתח, מסיבה כלשהי, חותם העופרת. עוד צוין כי ככל שהיחידה למשקלות ומידות לא תיענה לפניית המשיבה במועדים הקבועים בדין, תוכל המשיבה לעשות שימוש במשאבה על בסיס בדיקת הכיוול של הטכנאי מטעמה ובלבד שהתקיימו שני אלה: כי הודעת המשיבה על הצורך בכיוול דחוף התקבלה ביחידה למשקלות ומידות וכי יש במשאבה חותם עופרת המעיד על כך שלא נעשה בה שינוי מאז הכיוול שביצע הטכנאי מטעמה.
61. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, במסגרת ההסדר בין הצדדים, לא ניתן לכבול את שיקול דעתו של המפקח לרבות תיוג מקרים כ"דחופים" הנדרשים לטיפולו. המפקח, בהתאם לשיקול דעתו המקצועי ולאמצעים המצויים בידיו, ממלא אחר תחומי אחריותו בהתאם לדין.
62. יובהר כי בהתאם לדין, קיימות חובות דיווח למפקח במקרים בהם נמצא לנכון כי ראוי לעשות כן. למשל, סעיף 5א להוראת מנכ"ל המפורסמת באתר משרד הכלכלה "אמות מידה לאישור מבדקות שירות" (הוראת מנכ"ל 7.3) קובע כי יש לדווח למפקח על ביצוע תיקון שהצריך הסרת חותם על-ידי מבדקת השירות.
- <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/CA9AC875-CF90-4B71-8737-E885B0E18044.htm>
- "בכל מקרה של תיקון או כיוון או שינוי של מכשיר מדידה ע"י המבדקה, המכשיר חייב לעבור בדיקת אימות דיוק של המפקח.**
- המבדקה תודיע למפקח על כל תיקון או שינוי, כאמור לעיל, במכתב או בפקס בתוך שבוע ימים מסיום העבודה. כאמור, סימון המכשיר ייעשה ע"י המטרולוג של המבדקה הנושא את ההסמכה של המפקח."**
63. כך גם תקנה 40א לתקנות מידות ומשקלות קובעת כי בעל המשאבה רשאי לכייל בעצמו משאבה חדשה ולשים עליה חותם. במצב כזה רשאי בעל המשאבה לעשות שימוש במשאבה, הגם שכלל לא נבדקה על ידי המפקח:

"הוקמה בתחנה משאבת-דלק חדשה, תיראה המשאבה
 כמכויילת וכמחותמת בהתאם לתקנות אלה, כל עוד לא
 חותמה בחותם הכיול ובלבד שנתמלאו שתי אלה:
 (1) הושם עליה חותם של בעל המשאבה, שאושר על ידי
 המפקח בהתאם לתקנה 39;
 (2) בעל המשאבה הודיע למבקר בכתב על הקמת
 המשאבה וחיתומה כאמור לא יאוחר מיומיים אחרי
 ביצועם".

גמול ושכר טרחה

64. במסגרת הבקשה לאישור הסדר הפשרה מבקשים הצדדים כי לתובע המייצג ישולמו על ידי המשיבה כגמול מיוחד סך של 20,000 ₪ ולב"כ התובע המייצג ישולמו על ידי המשיבה 153,400 ₪ כשכר טרחתו. היועץ המשפטי לממשלה מבקש להעיר בעניין זה כי לאור עמדתנו לפיה אין בהסדר משום הטבה או תועלת לחברי הקבוצה ולאור האמור לעיל ביחס לעילת התביעה, על פניו נראה כי הסכומים המוצעים על ידי הצדדים הינם גבוהים.

סוף דבר

65. לאור כל האמור לעיל, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי אין מקום לאשר את הסדר הפשרה במתכונתו הנוכחית. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, על המבקש להסתלק מן התובענה ללא יצירת מעשה בית דין כנגד חברי הקבוצה, בהתאם לסעיף 16 לחוק תובענות ייצוגיות. זאת על מנת שלא יוצר מעשה בית דין, כאמור בסעיף 24 לחוק תובענות ייצוגיות, כנגד כל חברי הקבוצה אשר להם ייתכן ועשויה לעמוד עילת תביעה.

משי חריש וולף, עו"ד

פרקליטות מחוז תל אביב אזורי

פמ"א תצ/3012/14

מ.ו. 1113236